

9040
UNIVERSITATEA „REG. FERDINAND I.“ DIN CLUJ
FACULTATEA DE MEDICINĂ

No. 1406

APELE MINERALE DIN ARDEAL IN 1853.

TEZĂ
PENTRU
DOCTORAT ÎN MEDICINĂ ȘI CHIRURGIE
PREZENTATĂ ȘI SUSTINUTĂ ÎN ZIUA DE 21 APRILIE 1939.

DE
IOAN ROMAN
MED. AUX. LA CLINICA PSICHIATRICĂ.

Tipografia „Gloria“ Cluj, Strada Cogălniceanu 7.
1939.

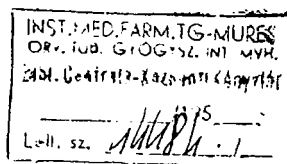
Apele minerale din Ardeal în 1853.

TEZĂ
PENTRU
DOCTORAT ÎN MEDICINĂ ȘI CHIRURGIE
PREZENTATĂ ȘI SUSTINUTĂ ÎN ZIUA DE 21 APRILIE 1939.

DE
IOAN ROMAN
MED. AUX. LA CLINICA PSICHIATRICĂ.

24 MAY 2005

UNIVERSITATEA „REG. FERDINAND I” DIN CLUJ

FACULTATEA DE MEDICINĂ

Decan : D-nul Prof. I. Drăgoiu

Profesorii :

Clinica stomatologică.....	Prof.	Dr.	Aleman I.
Bacteriologie	"	"	Baroni V.
Fiziologia umană	"	"	Benetato G.
Istoria medicinei	Prof	"	Bologa V.
Patologia generală și experimentală	"	"	Botez A. M.
Clinica oto-rino-laringologică	"	"	Buzolanu Gh.
Istologia și embriologia umană	"	"	Drăgoiu I.
Semiologia medicală	"	"	Gota I.
Clinica ginecologică și obstetricală	"	"	Grigoriu C.
Clinica medicală	"	"	Hașteganu I.
Medicina legală	"	"	Kernbach M.
Clinica oftalmologică	"	"	Michall D.
Clinica neurologică	"	"	Minea I.
Igiena și Igiena socială	"	"	Moldovan I.
Chimia biologică	"	"	Manta I.
Radiologia medicală	"	"	Neșeu D.
Anatomia descriptivă și topografică	"	"	Papiltan V.
Clinica chirurgicală)			
Medicina operatoare)			Pop A.
Clinica infantilă.....	"	"	Popoviciu Gh.
Farmacologia și farmacognozia supl.....	"	"	Popoviciu Gh.
Balneologia.....	Prof.	"	Sturza M.
Chimia medicală	"	"	Secăreanu S.
Clinica dermato-venerică	"	"	Tătaru C.
Clinica urologică	"	"	Țeposu E.
Clinica psihiatrică.....	"	"	Urechia C.
Anatomia patologică	"	"	Vasiliu Titu
Biologia generală	"	"	Racoviță E.
Igiena generală	Agr.	"	Zolog M.
Fizică medicală	conf.	"	Bă-bulescu N.

JURIUL DE PROMOTIE :

Președinte : D-l Profesor Dr. V. Bologa

Membrii: { " " " E. Țeposu
 " " " M. Sturza
 " " " D. Michall
 " " " Gr. Benetato

Supleant : D-l Conf. Dr. I. Gavrilă

Introducere.

Asupra istoriei balneologice în Ardeal există câteva lucrări răslețe, datorite unor autori maghiari, precum și lucrări românești, făcute în ultimul timp de balneologi omâni și la Institutul de Istoria Medicinii din Cluj. O sintează lipsește până acuma și va lipsi încă mult timp, până ce se vor fi strâns complet datele și informațiunile istorice.

*O contribuție modestă la strângerea acestui material vrea să fie și teza de față. Este important să se facă accesibile în traduceri, sau în rezumat cercetătorului medico-istoric român, scrierile balneologice din trecut. În teza de față am extras toate datele balneologice referitoare la **Ardealul propriu zis**, cuprinse într'o lucrare balneologică mai mare asupra Ungariei de odinioară, publicată în Pesta, în 1853, de doctorul Dániel Lengyel.*

În consecință informațiile redau concepții și cunoștințele balneologice depe la 1850. Este ușor explicabil deci, că atât terminologia chimică, cât și cea medicală, este întrucâtva diferită de cea de astăzi.

Cred că este interesant de constatat care dintre localitățile balneare și izvoarele minerale cunoscute la 1853 se exploatează și astăzi, care au evoluat și care au decăzut sau au fost date uitării.

Apele minerale ale Ardealului în 1853.

Marele Principat al Transilvaniei are o suprafață de 1102 mile pătrate, e situat la o altitudine de 170 stânjeni deasupra nivelului Adriaticei, înconșorât din toate părțile de munții Carpați, se învecinează la Nord cu Ungaria, Bucovina, Moldova; la Sud cu Țara Românească; la Vest cu Ținuturile Grănicerești și Ungaria. Este acoperit de numeroși munți și văi, încât cu drept cuvânt se poate numi o regiune muntoasă. Este traversat de numeroase râuri, dintre cari mai înportante sunt Mureșul, Arieșul, Oltul, Cibinul, Tărnăvele și Crișul.

Despre aceasta țară nu prea avem prea multe cunoștințe geologice, știm doar, că subsolul ei ascunde comori nebănuite de prețioase: felurite metale nobile, minereuri, sare și că e foarte bogat în ape minerale, precum nu-i lipsesc nici apele termale, a căror temperatură poate atinge 25° R., în schimb cele reci sunt bogate în acid carbonic.

După cea mai recentă împărțire politică, țara se împarte în 5 circumscripții și anume:

- 1° Sibiului.
- 2° Alba Iuliei.
- 3° Clujului.
- 4° Dejului.
- 5° Târgu-Mureșului.

Apele minerale din regiunea (circumscripția) Sibiului

Bazna.

Aceasta localitate se află la circa $\frac{1}{2}$ oră dela Mediaș, fosta reședință a scaunului Mediaș.

La o mică depărtare de sat, într'o vale frumoasă, marginită de o parte și de alta de dealuri împădurite și de plantații de vii, pe marginea stângă a unui pârauș se află mai multe izvoare de apă minerală, despre care se spune, că ar fi fost descoperite de niște ciobani, cari făcând foc în apropierea lor, „apa ar fi luat foc.“

Dintre aceste izvoare 2 sunt mai importante: 1° Kirchenbad și 2° Bettlerbad. Apa lor e curată, inodoră, de un gust adstringent — amar, T. e de 15° R. și pun în libertate un gaz, care după cum am văzut ia foc.

La analiză s'a găsit că conțin:

Clorură de Natriu; Clorură de Magneziu; Clorură de Calciu. Ele aparțin apelor minerale cloruro-sodice și se recomandă în: Scrofuloză; Boli de piele; Reumatism; Astenii, mai ales sub formă de băi.

Gazele, cari emană din ele, sunt captate și folosite pentru iluminat.

Localitatea este frecventată de numeroși vizitatori.

Rodna.

Este o localitate situată într'o frumoasă vale, înconjurată din toate părțile de munți împăduriți, făcând parte din așa zisă regiune a Bistriței, învecinată cu Moldova, Bucovina și Maramureș.

Natura a fost foarte daruică cu această regiune, inzestrându-i subsolul cu comori nebănuite, precum și cu numeroase izvoare tămăduitoare, dintre care cele cari se găsesc în jurul muntelui Măgura merită să fie descrise pe larg.

Din punct de vedere al conținutului lor în diferite săruri, precum și al acțiunii și al aplicațiunii lor, aceste izvoare minerale se pot clasa în 2 grupe :

A. Izvoare cu o acțiune ușor excitantă, laxativă și diuretică.

B. Izvoare cu o acțiune intens excitantă și stimulantă.

Dintre numeroasele izvoare 6 sunt mai bine cunoscute și se bucură de atențiunea vizitatorilor :

1° Izvorul de pe deal.

Se află nu departe de Someș, între muntele Rodnei și Maior. Apa izvorește de pe creștetul unui dâmb, de unde își are și numele. La început izvorul era la nivelul văii și pe măsură ce substanțele din apă se depuneau, în decursul secolelor s'ar fi format acest dâmb, având în creștet izvorul care-l formase.

Apa este captată într'o fântână, care se află sub un acoperiș larg, care servește și de adăpost pentru caz de intemperii. E o apă clară, nicoloră, cu un ușor miros de pucioasă, având un gust acrișor — înțepător, T. de + 10° R.

La analiza făcută de Dr. Pataky Sámuel s'a găsit că conține :

Sulfat de Natriu ; Clorură de Natriu ; Carbonat de Natriu ; Carbonat de Magneziu ; Carbonat de Calciu ; Carbonat de Fer ; Carbonat de Mangan ; Siliciu ; Acid Carbonic.

Deci aparține grupei apelor feruginoase, alcoline, muriatice, e similară cu apa din Fachingen recomandându-se intern în :

Cataruri ale căilor respiratoare și digestive, iar sub formă de băi în :

1. Dermatoze cronice.
2. Constipație și complicațiile ei.
3. Turburări menstruale.
3. Atonii și astenii ale aparatului urinar și în complicațiile acestor stări (cataruri, nisip).
5. Febră tifoidă.

Pusă în sticle infundate se transportă în toată țara.

2¹ Izvoarele Sângeorz.

Se află în comuna cu acelaș nume, cam la $\frac{1}{2}$ oră de izvorul precedent. Unul din ele izvorește chiar în comună, altul cam la 700 pași înt'o vale.

Apa izvorului din sat este clară, transparentă, incoloră, cu un gust acrișor — sărat — înțepător. T. e de $+11^{\circ}$ R., iar la analiză Bélteki i-a găsit:

Sulfat de Natriu; Clorură de Natriu; Carbonat de Natriu; Carbonat Magneziu; Carbonat de Calciu; Carbonat de Fer; Siliciu; Acid carbonic și ca atare aparține apelor minerale clo-ruro-sodice, alcaline, feruginoase, muriatice.

Se recomandă în:

1° Turburări dispeptice; 2° Suferința căilor respiratoare superioare; 3° Constipații și consecințele ei; 4° Scrofuloză.

Se folosește atât intern, cât și sub formă de băi.

Apa celui alt izvor este foarte clară, incoloră, cu multe gaze dizolvate în ea, cu un miros de acid sulfuric, de un gust acru — înțepător. T. e de $+11^{\circ}$ R. și are următoarea compziție:

Sulfat de Natriu; Carbonat de Natriu; Carbonat de Magneziu; Carbonat de Calciu; Carbonat de Fer; Siliciu; Acid Carbonic.

În urma acestei compoziții aparține apelor alcaline, feruginoase și se recomandă intern — precum și sub formă de băi în:

1° Scrofuloză; 2° Rachitism; 3° Anemii; 4° Turburări menstruale.

3° Valea Vinului.

Un alt izvor mineral, care se află la $2\frac{1}{2}$ ore dela Rodna. Apa acestui izvor e incoloră, inodară, gustul acrișor-adstringent. T. e de $+8^{\circ}$ R. și conține:

Carbonat de Calciu; Carbonat de Magneziu; Carbonat de Fer; Carbonat de Natriu; Sulfat de Natriu; Acid Carbnic.

E o apă alcalină, feruginoasă, muriatică, cu proprietatea excitantă, disolvantă, stimulantă (a secreției și evacuării) aplicându-se cu mult succes în:

1 Constipații; 2 Gastrite cronice; 3. Litiază,

4° Valea Ursului.

Spre Est de Rodna, la $1\frac{1}{2}$ oră, se află alte izvoare minerale, cu apa clară ca de stâncă, inodoră, cu gust de cerneală. T. e. de + 7,5^o R. cu următoarele substanțe în soluție:

Carbonat de Calciu; Carbonat de Fer; Carbonat de Natriu; Sulfat de Natriu; Acid carbonic.

E o apă feruginoasă, muriatică, cu o acțiune excitantă, tonică, bucurându-se de o aplicare în:

1° Astenii secundare scrofulozei; 2° Rachitism; 3° Anemii; 4° Turburări de menstruație, sterilitate, impotență.

5. Izvoarele Rodnei

Se află chiar în comună în apropierea pâ-âului Izvor.

Apa e clară, are gust de cerneală. T. e. de + 10 $\frac{1}{2}$ ^o R. și următoarea compoziție:

Carbonat de Calciu; Carbonat de Magneziu; Carbonat de Fer; Carbonat de Natriu; Sulfat de Natriu; Clorură de Natriu; Acid carbonic.

Pe baza acestei compoziții, aparține apelor, feruginoase, muriatice, bucurându-se de o aplicare similară cu a celor de sub No. 4.

6. Izvorul Araniușului.

Se află în valea cu acelaș nume, lângă râul Araniuș.

Apa acestui izvor e clară, inodoră, cu gust de cerneală. T. e. de + 8° R. și conține:

Carbonat de Calciu, Fer și Natriu; Sulfat de Natriu; Clorură de Natriu; Clorură de Calciu; Siliciu; Acid carbonic.

Este deci o apă feruginoasă, muriatică.

La început lipsea nu numai confortul ci și instalațiile co-răspunzătoare. Azi la locul izvoarelor, se găsesc cabine, și un restaurant. Vizitătorii se pot aproviziona cu alimente din comunele Rodna și Maior.

Loclitățile sunt frecventate și de străinii din Bucovina,

Tot în această circumscipție, la Biserica Albă, se află un izvor muriatic.

Jabenița.

Comună românească lângă Reghin. Pe coasta dealurilor din apropiere se află mai multe lacuri sărate, unele îngrădite, amenajate pentru băi, cu cabine în jur. Sunt cunoscute și folosite mai mult de locuitorii din împrejurimi. Se recomandă în bolile unde se prescriu băi cloruro-sodice.

Zizin.

Comuna aceasta e lângă Brașov și găsim aici 2 izvoare minerale, cu compoziția următoare :

Sulfat de Natriu ; Clorură de Natriu ; Iodură de Natriu ;

Carbonat de Natriu ; Carbonat de Calciu ; Carbonat de Magneziu ; Carboat de Fer ; Acid Carbonic.

Deci o apă minerală alcalină, feruginoasă, muriatică, cu un conținut oarecare de Iod. E frecventat mai ales de Brașoveni.

Zărnești.

Comună tot în apropierea Brașovului, are un izvor termal cunoscut deja de prin secolul al XVII-lea, sub numele de „Fântâna domnilor”.

Cohalm.

Orășel în fosta reședință a Cohalmului, are un izvor cu apă sulfuroasă, care se află la poalele unui deal stâncos, pe care se văd și azi ruinele unei cetăți.

Ocna-Sibiului.

Orășel, nu departe de Sibiu, e vestit un numai pentru minele de sare, ci și pentru lacurile sale sărate, cari ar fi provenit din ocnele de sare părăsite și umplute apoi cu apă.

Accest lacuri sunt 5 la număr și fiecare este alimentat de mai multe izvoare. In deosebi „Lacul roșu” și „Lacul femeii” se bucură de mult timp de atenția vizitatorilor.

Apa lor are următoarea compoziție: Clorură de Natriu; Corbonat de Magneziu; Corbonat de Calciu; Sulfat de Natriu; Sulfat de Calciu; Iodură de Natriu; Carbonat de Fer și Brom in cantități nedeterminate. Izvorul cu denumirea de „No. II.” e sarac in sare, iar cel cu numele de „Tököli” e de două ori mai bogat in sare ca celelalte.

In general aparțin apelor cloruro-sodice, iodate, găsindu-și indicații in:

- 1 Limfatism, scrofuloză, gusă;
- 2 Rachitism;
- 3 Catar al aparatelor digestiv, respirator, uro-genital și tbc. incipientă;
- 4 Dispepsii, hipocaciditate;
- 5 Suferințe hepato-biliare, pancreatice, inflamațiile acestor organe și complicațiile lor;
- 6 Dismenoree, afecțiuni genitale (hemoragii uterine, anemii);
- 7 Reumatism, gulă, artritism;
- 8 Felurite boli de piele;
- 9 Boli nervoase și psihice (cefalee, crampe, apoplexii, confuzie, demență) și în cazurile unde există o stare de hiperexcitabilitate sau astenii mari;
- 10 Impotență la ambele sexe.

Contraindicații;

La pletorici, congestivi, predispuși la apoplexie, hematemeze.

Se prescriu sub formă de băi in aer liber, pentru moment neexistând instalații corespunzătoare de încălzit apa. In jurul lacurilor s'au construit cabine.

Nămolul acestor lacuri se aplică sub formă de comprese, mai ales in boli de piele.

Localitatea e frecventată de locuitorii din jur in deosebi de Sibieni.

Apele minerale din regiunea (circumscripția) Alba.

Vața de jos.

E un sat românesc la 1 $\frac{1}{2}$ oră de Baii de Criș. Comuna e situată într'o vale îngustă, traversată de râul Criș.

În aceasta regiune se găsesc mai multe izvoare minerale, ale căror ape se captează în bazine de lemn.

Apa aceasta e clară, transparentă, cu miros de sulf și de un gust sărat, emetizant. T. e de + 25° R. Conține următoarele substanțe: Sulfat de Calciu; Clorură de Natriu; Clorură de Magneziu; Acid Sulfuric și ca atare aparținând apelor clorurate, sulfuroase, termale, se bucură de aceeași aplicare ca cele dela Baden, adică în: 1° Artritis cronic; 2° Gută; 3 Suferințe hepatice, splenice; 4 Turburări nervoase; 5 Dermatoze cronice.

Se prescriu intern și sub formă de băi.

Cândva au fost exploatare de contele Bethlen, pe a cărui proprietate se află; în prezent sunt date în chirie.

T i u r.

Comună cu populație mixtă romano—maghiară, nu departe Blaj, în apropierea unirii celor două Târnave.

La jum oră de sat, pe coasta unui deal, se găsește un izvor cu o apă amară, care întrece în efect pe cea din Pülna.

Acest izvor, cu un debit cam sărac, are următoarea compoziție: Sulfat de Natriu; Sulfat de Magneziu; Clorură de Natriu; Carbonat de Magneziu; Carbonat de Calciu.

Această apă clară, nicolară, niodoră, este una dintre cele mai puternice ape amare, cu un efect laxativ neîntrecut. Un pahar luat seara, a două zi produce un scaun ușor.

Geoagiu.

E o comună românească depe malul drept al Mureșului, cam la 2 ore dela Orăștie. Cândva era un târgușor frumos, azi e neglijat.

În apropierea comunei, la poalele unui deal, erup mai multe izvoare termale, cunoscute deja de Romani. Mai târziu a devenit localitatea favorită a domnitorilor ardeleni.

Apa acestor izvoare se captează în 4 bazine. E o apă clară, încolară, inodoră, cu un gust sărat-acrișor. T. între 26°—28° R. și conține: Clorură de Natriu; Carbonat de Natriu; Corbunat de Magneziu; Corbonat de Calciu; Acid silicic; Acid Corbonic; Fier (în izvorul „Apafi”).

E o apă termală, alcalină și se recomandă în:

- 1 Boli de piele.
- 2 Reumatism (chiar și cel deformant).
3. Turburări dispeptice, constipație, hemoroizi
4. Litiază urinară.
4. Turburări nervoase: colice, neuralgii, apoplexii.
6. Inflamațiuni catarale ale tubului digestiv, respirator, uro-genital. Se aplică atât intern cât și sub formă de băi.

Izvoarele se găsesc într'un parc frumos cu vile și o capelă. Cândva era foarte frecventată, azi e vizitată mai mult de populația Orăștiei.

Călan-băi.

E o comună românească situată pe malul stâng al Striului, la 2 ore distanță de Hunedoara.

În apropierea comunei se găsesc mai multe izvoare minerale cunoscute deja de Romani, iar prin secolul al XIV-lea era mult agreat de regele Sigismund.

Apa izvorului principal erupe dintr'o stâncă și era captată într'un bazin de forma unei lingurițe. Probabil de aici își trage, localitatea, numele ei Maghiar „Kis-Kalán”. Azi acest bazin e neglijat, cu toate că apa de aci e mai concentrată în săruri ca a celorlalte izvoare.

În general aceste ape sunt clare, incolore, inodore, cu un gust sărat neplăcut. T. e de + 24° R. și conține: Sulfat de

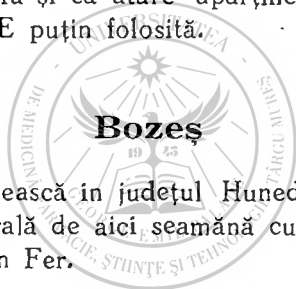
Natriu; Clorură de Natriu; Carbonat de Natriu; Carbonat de Magneziu; Carbonat de Calciu; Acid carbonic deci aparținând apelor termale alcaline se prescrie în:

1. Boli de piele;
2. Reumatism, Gută, Artratism.

Nu are instalații speciale, nici locuințe pentru primirea oaspeților, deaceia e frecventată doar de populația din jur.

Chimindia.

Sat românesc în județul Hunedoara, La o mică distanță de comună, într'o vale îngustă, izvorește o apă minerală incoloră, inodoră, cu un gust acru-întepător și care conține: Carbonat de Natriu, Magneziu, Fier; Sulfat de Natriu; Clorură de Natriu; Acid carbonic; Siliciu și ca atare aparține apelor feruginoase, alcaline, muriatice. E puțin folosită.

Comună românească în județul Hunedoara, nu departe de Geoagiu. Apa minerală de aici seamănă cu cea din Chimindia, însă e mai bogată în Fer.

Vețel.

Comună românească în județul Hunedoara. În apropierea comunei se află un izvor de apă minerală, a cărei gust e acrișor; T. e de $+ 12^{\circ}$ R. și conține: Carbonat de Calciu, Magneziu, Natriu; Sulfat de natriu; Clorură de Natriu; Săruri de aluminiu; Acid Carbonic.

Pe baza acestei compoziții aparține apelor alcalino-teroase muriatice și se felosește sub formă de beaură.

Se mai găsesc izvoare minerale la Hărău, Șoimuș și Văleni.

Apele minerale din regiunea (circumscripția) Clujului.

Tăgșor.

Comună românească depe Câmpie (Cojocna). Are 4 izvoare minerale captate într'un singur bazin. Apa e de culoare gălbue, gustul amar, T.e de $+ 19^{\circ}$ R. și are următoarea compoziție:

Sulfat de Natriu și Magneziu; Carbonat de Magneziu și Calciu; Alaun; Acid carbonic.

Apartine apelor amare și se prescrie în turburări dispeptice, având un efect laxativ excelent, dar se poate folosi și pentru băi.

Olveș (Ölves).

Comună românească tot depe Câmpie, nu departe de Tăgșor. În hotarul comunei se află un izvor mineral cu apa asemănătoare celei din Tăgșor. T. e de $+ 11^{\circ}$ R. și se prescrie pentru uz intern, ca apă amară.

Șarmășel.

Comună românească, aproape de Tăgșor. Între cele două comune, pe un teren mlăștinos se găsesc 3 izvoare minerale, cari printre alte substanțe conțin și Iod, având efect salutar în reumatism și în scabie.

— — —
În județul Cluj, la Moci și Nora, deasemenea se găsesc ape minerale, dar mai puțin cunoscute și folosite ca precedentele.

Zăuani (Zovani).

Comună la 2 ore de Șimleul-Silvaniei.

În hotarul comunei, cam la $\frac{1}{2}$ oră dela sat, într'o vale frumoasă, pe coasta unui deal, izvoarește o apă minerală, cu un debit destul de abondent, fiind captată într'o fântână, iar de aici prin niște conducte e condusă până la stabilimentele de băi.

Este o apă clară, incoloră, inodară, de un gust sălcii și are următoarea compoziție:

Sulfat de Aluminiu, Magneziu și Fer; Clorură de Magneziu; Carbonat de Calciu.

Deci aparține apelor sulfatate, feruginoase și se recomandă în: 1° Diferite ulcere; 2° Dermatite cronice; 3° Reumatism, gută; 4° Malarie; 5° Scurgerile cronice; ca diarei, metroragii, leucoree; 6° Conjunctivita noilor născuți; 7° Hernii.

Jibou.

E o comună în județul Năsăud. La $\frac{1}{2}$ oră dela comună, pe o livadă întinsă, lângă un pârâu, se află niște izvoare, cu o apă incoloră, transparentă, având miros de pucioasă și gusturi sărat-grețos. T. e + 11° R. Conține următoarele substanțe:

Sulfat de Natriu, Magneziu, Calciu; Sulfat oxid de Fer; Clorură de sodiu; Acid sulfuric și Carbonic.

Deci aparține apelor minerale cloruro-sodice sulfuroase, feruginoase și se prescrie sub formă de băi având un efect rezolutiv, excitant, tonic.

Turda.

Este un oraș situat pe malul stâng al Arieșului, cam la 3 ore dela Cluj. Printre alte însemnătăți, vom aminti doar ocnele de sare și aurul ce se spală din nisipul Arieșului. Nu departe de oraș se află Cheile Turzii, o minune a naturii.

La $\frac{1}{4}$ de oră dela oraș, pe un teren mlăștinos, se găsesc mai multe izvoare minerale, despre care se spune, că n'ar fi altceva decât vechile ocne de sare părăsite, surpate și apoi inundate de ape, ocne care ar data încă din timpul Romanilor.

Apa lor e intens sărată, de culoare verzuie, T. între +20-+22° R. și ar conține:

Clorură de Natriu și Calciu; Fier; urme de substanțe organice; Iod și Brom.

Se recomandă în diferite inflamații cronice ale mucoaselor, în boli de picle, în boli femești și în boli nervoase cu caracter cronic.

Abia pe la 1840 se fac primele lucrări de amenajare ale acestor izvoare, construindu-se bazine închise și deschise, instalații pentru încălzit apă, cabine... etc.

Vizitatorii locuiesc la Turda, de unde vin zilnic cu trăsura la aceste băi.

Ca locuri de excursie foarte frumoase, vom aminti Cheile Turzii și Ocele Mureșului.

Pe coasta dealului cu plantații de vii, se găsesc mai multe izvoare sărate, dintre care unul poartă numele de „Izvorul Orașului” și servește pentru aprovizionarea cu apă sărată a locuitorilor din oraș.

Apele minerale din regiunea (circumscripția) Dejului. Stoiceni.

E o comună situată în minunata vale a Lăpușului, cam la 1 oră dela Lăpușul-Unguresc.

La poalele unui munte se află mai multe izvoare minerale cunoscute de prin 1840 când avea ca proprietar pe contele Eszterházi Șt. În jurul izvoarelor se află mai multe locuințe prevăzute cu băi.

Câteva din izvoare se captează în fântâni și se consumă sub formă de beutură. Aceasta apă are un gust amar-acrișor, miros înțepător și conține:

Carbonat de Calciu; Carbonat de Magneziu; Alaun; Siliciu; Clorură de Natriu; Sulfat de Natriu; Acid carbonic.

Pe baza acestei compoziții, aparține apelor amare, cloruro-sodice, având o acțiune disolvantă, laxativă, diuretică.

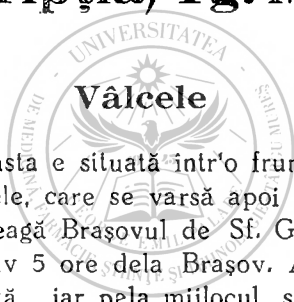
Ca locuri de excursie se recomandă dealul „Cortului” cu minunatele priveliști și stâncii de bazalt, aproape unici în felul lor.

Chirău.

E o comună nu departe de Gherla. La marginea drumului de țară ce duce spre Gherla, se ivesc mai multe izvoare minerale, bogate în Sulf. Incălzită, apa servește pentru băi. S'au construit și instalații speciale pentru încălzirea apei.

Oaspeții locuiesc la Gherla și de aici vin apoi zilnic să facă băi.

Apele minerale din regiunea (circumscripția) Tg. Mureșului

Localitatea aceasta e situată într'o frumoasă vale, traversată de pârăul Vâlcele, care se varsă apoi în Olt. Tot pe aici trece și drumul ce leagă Brașovul de Sf. Gheorghe. Localitatea se află la aproximativ 5 ore de la Brașov. Așa pe la 1790 a devenit mai cunoscută, iar pe la mijlocul secolului XIX. găsim deja în târgușor frumos.

De o parte și de alta a pârăului găsim în total 5 izvoare minerale. Unul dintre ele se află chiar în mijlocul comunei, având un debit redus, din care cauză se ține închis afară de orele de dimineață, când lumea vine de ia apă pentru cură.

Un alt izvor se află în curtea unui boer.

Apa celorlalte 3 izvoare se folosește pentru băi, La un izvor s'a făcut instalații speciale de încălzit apa.

Gustul apei e adstringent, acrișor. T. e de $+ 9^{\circ}$ R. și are următoarea compoziție: Carbonat de Calciu, Magneziu, Natriu și Fer; Sulfat de Natriu; Clorură de Natriu; Alaun; Acid carbonic. E o apă feruginoasă, alcalină, muriatică cu o acțiune disolvantă, diuretică tonică, recomandându-se intern în: 1. Scrofuloză, rachitism, reumatism; 2. Afecțiunile cronice ale căilor respiratorii; 3. Suferința aparatului genito-urinar. Sub formă de

baie se recomandă în : 1. Boli de piele ; 2. Scrofuloză, reumatism, artritis ; 3. Constipații ; 4. Suferința aparatului genitourinar.

E contraindicat în stările congestive, hemoragii interne și astenii mari.

Sezonul durează de la Maiu — Septembrie, în care timp e vizitat de 1000 — 1200 oaspeți.

Apa de Vâlcele se află și în comerț în sticle infundate.

Haghiz

Comună românească aproape de Vâlcele. La marginea satului are un izvor mineral cu un debit foarte abundent, însă nu prea se folosește în scop terapeutic.

Spre Olt se văd și azi ruinele unei colonii romane cunoscute sub numele de „Colonia aquarum vivarum”.

E un sătuleț la poalele muntelui Harghita. Are un izvor mineral, cu apă muriatică, feruginoasă. Prezintă doar un interes local.

Lazarfălău (Lăzărești)

E o comună din fostul scaun al Ciucului. Are mai multe izvoare minerale, a căror apă are un gust ușor acru și miros de rășină. La analiză sa găsit, că conține : Sulfat de Calciu ; Clorură de Calciu și Magneziu ; Carbonat de Fer ; Acid Carbonic și Sulfuric. Pe baza acestei compoziții aparține apelor sulfuroase, muriatice, și se aplică sub formă de băi în boli de piele și ulceratii atone. Prezintă mai mult un interes local.

Borsec

Este o localitate bolnă în fostul scaun Gheorgheni, în apropierea frontierei cu Moldova. Comuna e situată într'o vale încântătoare, la aproape 4 ore de Ditrău.

Dintre cele 9 izvoare, care se află în localitate, cel care poartă numele de izvorul „Principal” era cunoscut cu secole în urmă și se crede că a fost descoperit de contele Bánffy Dionisie. Fapt e, ca deja în 1760 a fost vizitat de mulți oaspeți, printre cari și Vienezi, cari atât prin grai viu cât și cu scrisul l'au făcut cunoscut în Apus.

Compoziția apei a fost analizată de către specialiști, iar în 1822 de către Facultatea de Medicină din Viena.

Mai ales 2 dintre aceste izvoare merită o mențiune deosebită: izvorul sau fântâna principală și izvorul pentru băi:

Fântâna principală se află chiar în piață și este înconjurată de un coridor acoperit, servind ca loc de plimbare și adăpost în caz de ploaie.

Izvorul pentru băi se află cam la 250 pași de fântâna mai sus amintită. Apa acestui izvor e captată în 2 bazine deschise, unul pentru femei, altul pentru bărbați, cu cabine în jurul lor.

Izvorul lui „Lazar” și „Izvorul noroiu” sunt mai puțin folosite.

Apa fântânii principale e curată, incoloră, cu un miros de acid, carborie, de un gust plăcut înțepător. T. e de $+ 8^{\circ}$ R. Are un debit destul de abundent. Nu-și pierde conținutul în acid carbonic nici la $+ 50\%$, ceea ce permite să fie transportată la distanțe mari, fără să sufere modificări esențiale în compoziția sa. La analiză s'a găsit următoarea compoziție: Sulfat de Natriu; Clorură de Natriu; Carbonat de natriu, Magneziu, Calciu, Fier; Alaun; Siliciu; Acid Carbonic.

Este deci o apă feruginoasă, alcalină, muriatică, asemănătoare cu cea de la Vichy. Are o acțiune stimulantă a digestiei, e un bun laxativ și diuretic. Deasemenea se recomandă în bolile femeștii: metrite, adnexite și în general cu efect tonic și stimulant

Se aplică cu rezultate bune în:

- 1° Boli pulmonare cronice și tbc. incipientă;
- 2° Boli de femei: dismenoree, leucoree, sterilitate;
- 3° Bolile căilor urinare;
- 4° Turburări dispeptice;
- 5° Constipații rebele și complicațiile lor;
- 6° Scrofuloză, rachitism, gușă;
- 7° Reumatism, artritism;
- 8° Boli mintale: stări spastice, apoplezii, demență.

Modul de întrebuințare depinde de natura suferinței. În general se folosește ca beutură sau se prescrie sub formă de băi, iar cu nămolul acestor ape se fac împachetări.

Localitatea dispune de suficiente locuințe pentru primirea oaspeților. Deasemenea le stă la dispoziție și un restaurant.

Sezonul începe în lunie și durează 3 luni. Clima ce e drept e cam recoroasă, dar sănătoasă.

Apa pusă în sticle infundate se poate transporta la distanțe mari. Săcuii din împrejurimi și-au creat, din comercializarea acestei ape un mijloc de existență. Incarcă câte 300 sticle de apă minerală pe caruța lor și le duc în cele mai îndepărtate regiuni ale Ardealului. În modul aceasta se vind anual 2 milioane sticle din faimosul „borviz de Borsec”.

Tușnad.

E o comună, aproape de Olt, situată într-o regiune sălbatică dar încântătoare, între Ciuc și Trei scaune.

Până la 1845 această regiune purta numele de „Câmpul vorbirei” și era proprietatea comunei. Mai târziu comuna concesiunea dreptul de exploatare unei societăți care începe să construiască nu numai stabilimentele nece sare, dar și vile pentru primirea oaspeților.

În această regiune se găsesc mai multe izvoare minerale. Apa unui izvor se bucură de aplicație internă. Are o apă clară, transparentă, cu un gust plăcut înțepător. Nu departe de aici se găsesc alte 3 izvoare, ale căror ape sunt captate în bazin și se folosesc pentru băi. Are T. de + 18° — + 20° R.

Vom menționa în treacăt, ca lacul Sf. Ana cu o situație de un pitoresc neîntrecut, precum și ruinele urei cetăți, servesc ca totătaea locuri de distracție și excursie.

Sâncrai.

E un sat în județul Ciuc. În hotarul comunei să găsească mai multe izvoare minerale, dintre care unul e mai important, cel care se află lângă Olt.

Apa aceasta are T. de $+ 10^{\circ}$ R. și conține : Carbonat de Calciu, Magneziu, Natriu și Fer; Sulfat de Natriu ; Clorură de Natriu ; Alaun ; Acid Carbonic.

Se recomandă in astenii, reumatism și boli de piele,

Sânmihai

Sat in județul Ciuc. Numeroasele izvoare, cari se află in hotarul comunei poartă numele colectiv de „ape muriatice de Rákos”.

Cele mai cunoscute sunt : „borviz-ul de sus”, „borviz-ul de jos” și „bugyogos”. Apa acestor izvoare e de un gust acrișor și conține : Carbonat de Calciu, Magneziu, Natriu, Fer ; Sulfat de Natriu ; Clorură de Natriu ; Alaun ; Siliciu ; Acid Carbonic.

Este o apă minerală feruginoasă, alcalino-teroasă, muriatică, cu o acțiune tonică și disolvantă.

Toplița-Ciucului

E o localitatea aproape de Miercurea Ciucului. Prin comună curge Mureșul și pela mijlocul comunei primește apa Topliței. Pe terenul nisipos dintre cele 2 ape se află un izvor termal, cu T. de $+ 20^{\circ}$ R. și ca atare servește pentru băi.

Lângă biserica românească se găsește deasemenea un izvor.

*

In scaunul Ciucului și Gheorgheni se mai găsesc ape minerale in comunele Ciumani, Lutoasa, Cehești, Șumuleul-Ciucului, Simonești și Lăzărea.

Iacobeni

La aproximativ 1 oră dela sat, într'o vale splendidă, in apropierea unui pârâuaș, se află un izvor mineral, cu o apă clară, incoloră, cu un gust acrișor-ințepător. T. $+ 9^{\circ}$ R. și cu următoarea compziție : Carbonat de Natriu, Magneziu, Calciu, Fer ; Sulfat de Natriu ; Clorură de Natriu ; Siliciu ; Acid Carbonic.

E o apă alcalină, feruginoasă, muriatică, având o acțiune similară cu a apelor de Borsec.

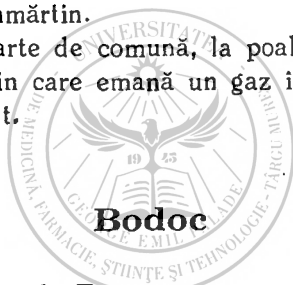
Cășin.

E o comună mică în județul Ciuc. În valea cu numele Cășin se găsesc 2 izvoare minerale, proprietatea familiei Balasi. Prezintă numai un interes local.

Kis-Sáros

Comună aceasta se află pe malul stâng al Târnavei Mici, aproape de Diciosânmartin.

Destul de departe de comună, la poalele unui deal pleșuv, se află o groapă, din care emană un gaz inflamabil, fără miros. Gazul nu este captat.

Comună în județul Treiscaune, aproape de Sângeorzul Săcuiesc, la 6 ore de Brașov.

Spre răsărit dela comună, într'o vale frumoasă, lângă pârâul Borviz se ivesc 2 izvoare minerale, a căror apă are un gust acrișor plăcut, cu un debit suficient de abondent, încât ocalnicii o folosesc drept apă de beut. T. e de $+ 10^{\circ}$ R. Făcându-i se analiza s'a găsit că conține: Carbonat de Calciu, Magneziu, Natriu și Fer; Sulfat de Natriu; Clorură de Natriu; Acid Carbonic. Este o apă alcalină, feruginoasă, muriatică.

Ceva mai spre răsărit se află alte 2 izvoare, cu un conținut bogat în Sulf, la pipăit e moale, leșios, depunând pe pietre un sediment alb.

Bolnavii susțin că ar avea efect tămăduitor în anumite boli ale ochilor.

Cum instalații și locuințe la fața locului nu există, oaspeții locuiesc în Bodoc și în satele vecine.

Malnaș

Comună nu departe de Bodoc, lângă Olt, în județul Trei-scaune.

La $\frac{1}{2}$ oră dela sat, într'o pădure, se găsește un izvor mineral cu un conținut bogat în Sulf și cu gust înțepător. T. e de $+ 18^{\circ}$ R. și conține: Sulf și fer, cu o aplicație unde sunt indicate apele sulfatate feruginoase.

Un alt izvor tot în apropierea comunei, e captat și servește pentru băi.

Covasna.

E un sat mare la poalele Carpaților, cam la 8 ore dela Brașov, nu departe de hotar (Moldova).

Chiar în interiorul comunei se găsesc 3 izvoare a căror apă e folosită atât la beut, cât și pentru băi. E o apă clară, de un gust acrișor adstringent. T. e de $+ 10^{\circ}$ R. și conține:

Clorură de Natriu; Sulfat de Natriu, Calciu, Magneziu și Fer; Acid Sulfuric și Acid Carbonic.

Pe baza acestei analize e o apă feruginoasă sulfatată și se aplică mai ales sub formă de băi.

Izvorul principal s'a neglijat complet, cel cu numele de „pescar” și „noroiul dracului” apa lor se folosește pentru băi.

Pentru găzduirea oaspeților se găsesc în comună suficiente locuințe.

Fapt interesant e, că pământul emană un gaz inecrăcios, ca de vitriol, care se simte bine mai ales în pivnițe. În unele locuri acest gaz se află atât de abundant încât se poate capta și se folosește amestecat în apa băii.

Pojan.

E o comună situată la circa 2 ore de Târgul-Săcuiesc. Într'o vale destul de îngustă, dar minunat de frumoasă, numită „Zonda” se găsesc 2 izvoare minerale unul lângă altul, cu un debit abundent. T. apei e de $+ 9^{\circ}$ R. Gustul e ușor acrișor-adstringent. Are următoare compoziție: Carbonat de Calciu, Magneziu, Fer, Natriu; Sulfat de Natriu; Clorură de Natriu; Siliciu; Acid carbonic. E o apă minerală feruginoasă, alcalină, muriatică, cu acțiune și aplicație similară apelor din Homorod.

Sft. Gheorghe.

Oraș lângă Olt, la 2 ore de Brașov, în județul Treiscaune.

În hotarul orașului se află mai multe izvoare minerale, aparținând grupului de ape minerale feruginoase, alcaline, muriatice. Un alt izvor, de pe malul unui pârâu e foarte bogat în Sulf, și se folosește sub formă de băi în boli de piele, diferite ulcere și cefalee.

Într'o frumoasă vale, tot în apropierea orașului se găsesc deasemenea mai multe izvoare minerale, cu proprietăți și aplicație similară apelor feruginoase, alcaline, muriatice, având printre altele un excelent efect disolvant și diuretic.

Turia.

E o comună în județul Treiscaune. La o milă dela comună spre miază noapte este un deal împădurit cu numele de „pu-cios” (büdöshegy), care ascunde peșteri, ca cele din Neapole.

Peșterile dinspre miază noapte poartă numele de „uci-gătoare” (Gyilkos barlang), cele dinspre miază zi „văgăune puci-oase” (büdös lyuk).

Drumul care duce la acest munte, trece peste un câmp frumos, numit „sărat”. Pe acest câmp găsim mai multe izvoare sărate, iar mai spre apus alte izvoare feruginoase muriatice și cari poartă numele de „apele muriatice ale câmpului sărat.”

Apa aceasta e incoloră de un miros pătrunzător, de un gust ușor acru, adstringent. T. e de + 9° R.

La 1/2 oră dela aceste izvoare, se găsesc altele bogate în Sulf. Ele erup cu mare zgomot, amestecate cu gaze. Apa lor e tulbure, de culoare galbenă — murdară mirosul intens de Sulf și de un gust dulce-sălciiu. Conțin următoarele substanțe: Clorură de Calciu; Clorură de Natriu; Sulfat de Natriu, Magneziu, Calciu și Fer; Acid Sulfuric. Aparțin apelor feruginoase, sulfuroase.

Se aplică în boli de piele, reumatism și deformațiuni post reumatice. Pământul acesta atât de bogat în ape minerale emană și gaze de Acid Sulfuric și Acid Carbonic.

*

Se mai găsesc în Treiscaune și în alte localități ape minerale cari însă sunt mai puțin cunoscute, prezentând doar un interes pur local.

Almaş.

Comună în județul Odorheiu. În apropierea satului, pe „Câmpul lupului” la marginea „pârâului alb” izvorește o apă minerală, care conține: Carbonat de Natriu, Calciu, Magneziu, Fer; Sulfat de Natriu; Clorură de Natriu; Alaun; Siliciu; Acid Carbonic. E o apă feruginoasă, alcalino-teroasă, muriatică.

Izvoare similare se găsesc pe ambele maluri al pârâului.

Homorod.

Băile de Homorod se află într-o vale romantică, mărginită de dealuri acoperite de brădet. În vale curge apa Homorodului.

Încă din 1773 era frecventată de numeroși vizitatori. Azi, interesul față de această localitate a scăzut foarte mult.

Are 4 izvoare minerale, dintre care 2 merită mențiune specială: „izvorul de jos” și „izvorul de sus”. T. lor e în jurul a $+ 90^{\circ}$ R, și a următoarea compoziție: Carbonat de Natriu, Calciu, Magneziu, Fer; Sulfat de Natriu și Calciu; Clorură de Natriu; Siliciu; Acid Carbonic; Este deci o apă minerală alcalină, feruginoasă, muriatică, cu o acțiune disolvantă, laxativă, diuretică și tonică și ca atare se recomandă în: 1. Dispepsii gastrice, constipații și complicațiile; 2. Boli cronice ale aparatului respirator; 3. Turburări menstruale.

Corond.

E o comună săcuiască pe parcursul drumului ce dure dala Praid la Odorheiu.

La $\frac{1}{2}$ oră dela comună, într-o vale întinsă se află mai multe izvoare minerale, dintre care unul este mai important și care izvorește la poalele unui munte purtând numele de „izvorul arcio” (Arcsoi forrás). T. e de $+ 100^{\circ}$ R. Apa are următoarea compoziție: Carbonat de Natriu, Calciu, Magneziu, Fer; Sulfat de Natriu; Clorură de Natriu; Alaun, Siliciu și Acid Carbonic.

Pe baza acestei analize apa de Corond e o apă feruginoasă, alcalino-teroasă, muriatică și se recomandă mai ales celor

senzibili față de astfel de ape. Tot în aceste părți se găsește încă un alt izvor, a cărui apă se folosește pentru băi.

Apele minarale de pe malul drept al pârâului Corond sunt mai bogate în Acid Carbonic ca precedentele, în plus conțin și acid sulfuric, iar dintre substanțele dizolvate, sunt mai concentrate în Clorură de Natriu și în Carbonați,

Localitatea are o situație foarte frumoasă. E traversată de apa Corondului. Vilele și locuințele se află pe versantul apusean al văii, ascunse într-o pădure tânără. Pe vârful unui deal se văd ruinele unei cetăți.

De obicei e frecventat de locuitorii din jur.

Unul dintre izvoare servește pentru beutură, altul e captat și condus în stabilimente de băi. În fața acestor izvoare, pe coasta dealului se găsește un alt izvor mineral, bogat în Sulf. și Clorură de Natriu. Se aplică sub formă de băi.

Lovete (Lueta).

E o comună tot în județul Odorheiu. În hotarul comunei se află 3 izvoare. Unul la aproximativ 1 oră de sat, într-o vale frumoasă înconjurată de munți împădușiți, poartă numele de „izvorul hamor” și se află lângă apa „Marelui Homorod”, Apa aceasta conține: Carbonat de Natriu, Magneziu, Calciu, Fer; Sulfat de Natriu; Clorură de Natriu; Siliciu; Acid Carbonic.

Pe baza acestei compoziții, e o apă feruginoasă, alcalină, muriatică.

La $\frac{1}{4}$ de oră de la acest izvor, găsim o altă apă minerală, care afară de substanțele mai sus înșirate conține foarte multă sare. Se recomandă cu succes în constipații, cataruri intestinale, helmintiază, rachitism și scofuloză.

Al 3-lea izvor se află la vreo 4 ore de Lovete, într-o vale romantică înconjurată de munți stâncoși. Acest izvor ar fi fost descoperit de niște vânători, s'au scris și poezii despre romantica s'a așezarea.

Debitul izvorului e destul de abondent și conține: Carbonat de Natriu, Magneziu, Calciu, Fer; Sulfat de Natriu; Clorură de Natriu; Siliciu; Acid Carbonic.

Apele acestea ar întrece în efect toate apele, cu conținut similar din împrejurimi. Se prescrie cu mult succes în reumatism

și artritism. În jurul acestor izvoare s'au construit mai multe locuințe, cari nu odată s'au dovedit insuficiente față de marele număr de vizitatori.

Regiunea prin splendoarea ei e o adevărată delectare pentru iubitorii de natură. Vânătoarea și pescuitul oferă pentru amatori un belșug rar întâlnit.

Doboșeu.

E o comună săcuiească. În hotarul comunei între Varghîș și Filișoara se găsește o apă minerală, care poartă numele de: „borviz de Recas”. Se spune că aici și-ar fi petrecut ultimul timp al vieții sale Betlen Gabriel, fost principe Ardelean. Mai există și astăzi casa în care a locuit.

Apa acestui izvor are T. de + 90 R. și conține următoarele substanțe: Carbonat de Natriu, Calciu, Magneziu, Fer; Sulfat de Natriu; Siliciu; Acid Carbonic.

Este o apă feruginoasă, alcalino-terooasă, muriatică. Se recomandă mai ales în tratamentul hemoroizilor.

Szombatfalva.

E o comună cam la $\frac{1}{2}$ milă de Odorheiu.

În hotarul comunei, la marginea drumului spre Praid, în apropierea „pârâului sărat”, izvoresc 2 ape minerale muriatice, dintre care una conține mult Sulf.

Apa I-lui izvor e o apă minerală feruginoasă, alcalino-terooasă, iar apa celui de al II-lea se folosește și intern și sub formă de băi în boli de piele cu caracter cronic, reumatism, și complicațiile lor.

Sovata.

Localitate bolnă nu departe de Praid. În dreptul comunei trece drumul Tg. Mureș—Praid și râul Târnavă mică. Este poate, cel mai frumos colț din Ardeal.

Pe un deal nu prea înalt și pleșuv (e format din sare) se găsesc mai multe lacuri sărate și la oarecare depărtare de ele

7 cabine de paznici, iar spre miază zi un lac cu apă dulce. Regiunea întreagă e inconjurată de o coroană de munți înalți.

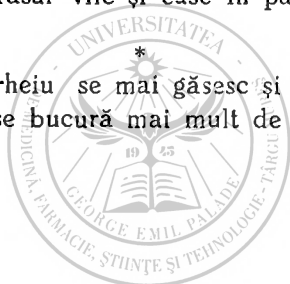
Cândva, în aceste părți ar fi existat mine vestite de sare și lacurile s'ar fi format tocmai în locurile acestor mine părăsite.

E interesant, că aceste lacuri sărate, destul de numeroase de altfel, n'au o stabilitate, ci unele din ele dispar, ca să apară în alte locuri altele.

Pela 1851 numărul acestor lacuri era 6, având un diametru între 10—15 stânjeni. Apa lor e căldicică, dar unele din ele au o temperatură așa de ridicată, încât nu se poate face baie în ele. Se prescriu sub formă de băi în toate cazurile, unde se indică apele cloruro-sodice.

Pela 1844 încep să vină numeroși oaspeți, atrași fiind de frumusețea naturii și de efectul tămăduitor a apei de Sovata, încât rând pe rând răsar vile și case în pădurea din jurul lacurilor.

În județul Odorheiu se mai găsesc și în alte comune ape minerale, care însă se bucură mai mult de interes local.

Concluziuni.

1. In teza de față s'au extras informațiile asupra băilor și apelor minerale din Ardealul propriu zis, date în 1853 de Dr. Dániel Lengyel in lucrarea sa asupra balneologiei Ungariei de odinioară.

2. In această lucrare se găsesc descrise și in mare parte analizate apele minerale din 47 localități balneare ardelen. Ele se repartizează după regiunile administrative de atunci in felul următor :

Regiunea a Sibiului cu	7 localități
Regiunea a Alba-Iuliei cu	7 localități
Regiunea a Clujului cu	6 localități
Regiunea a Dejului cu	2 localități
<u>Regiunea a Târgu-Mureșului</u>	<u>25 localități</u>
Total :	47 localități

Cluj, la 15 April e 1039.

Văzută și bună de imprimat :

Presedintele tezei :
ss Prof. Dr. V. Bologa

Decanul Facultății :
ss Prof. Dr. I. Drăgoiu

Bibliografie.

- 1° *Lengyel Dániel*: Fördői zsebkönyv.
Pest, 1853 XXIV + 395 p. 80
- 2° *Emil Țepoșu și Valeriu Pușcariu*: România bolneară și turistică. București 1932 XXVI + 501 p 80
- 3° *Silvestru Moldovan și Nicolae Togan*: Dicționarul numirilor de localități cu populațiune română din Transilvania, Banat, Crișana și Maramureș. Sibiu 1919 272 p. 80
- 4° *C. Martinovici și N. Istrati*: Dicționarul Transilvaniei, Banatului și a celorlalte ținuturi alipite. Cluj 1921 290 p. 80